

VESTNIK

NOTICIERO

5

1967

XVIII

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik Edi Škulj, Ramón Falcón 4158, Suc. 7, Buenos Aires. Ureja uredniški odbor. — Upravnik Janez Kralj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Eduardo Škulj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans
Ovitek: stud. arh. Jure Vombergar

Naročnina: Argentina 500 pesov, Južna Amerika: enakovrednost v dolarjih, ZDA, Kanada: 3.50 dolarja, Evropa: enakovrednost ameriško-kanadske naročnine. — Za letalsko dostavljanje doplačati 3.50 dolarje.

Imprenta: Talleres Gráficos Vilko, Estados Unidos 425, Bs. Aires (33-7213)

Registró Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

VESTNIK-NOTICIERO

5 — 1967 — 29 - 4 - 1967

Director: Eduardo Škulj, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires (7)

Registro Nacional de la Propiedad Intelectual No. 923.973 — 14-2-1967

OB MAUSERJEVI TRILOGIJI

„LJUDJE POD BIČEM“

I.

„Nekoč bodo kopali v to zemeljsko neдрje in bodo prinašali na dan, kar prinašajo zdaj iz gotskih in keltskih grobišč. Rjave kosti, prevezane z rjavo žico, ki bo že razpadla. Morda bo poleg kosti še aluminijasta svetinjica, drobne jagode rožnega venca bodo preveč razsute v ilovici. Ne bodo jih našli...

Zgodovinar bo sedel ob izkopaninah in pisal knjigo o njihovi dobi. Ne bo poslušal samo Razpeta (partijca), tudi iz Črnih bukev bo bral...“

(Mauser, Ljudje pod bičem III, stran 276)

Velike dobe v življenju narodov imajo polno pravico biti potomcem ohranjene v vsem sijajo, da bodo v njih videli tisto veliko in neminljivo vrednost, ki jim bo vzbujala v srcu zdrav ponos in veselo navdušenje biti njihovi pripadniki.

Tudi slovenski narod nujno zasluži, da se njegove velike in častne junaške dobe ohranijo vklesane za vedno sinovom in hčeram v bodrilo in nespremenljiv kažiopot.

Kaj različni so načini in sredstva v ta namen: v marmor jih klešejo, v bron jih vlivajo, simfonije jim posvečajo, na platna jih upodabljajo, zveneče verze jim kujejo, v knjige pečatijo njihovo nepozabnost.

Veliki narodi še vedno znova poudarjajo junaška dela druge svetovne vojne in nikakor ne dopuščajo, da bi prah pozabe legel na one, ki so s svojo krvjo tedaj odkupili kakorkoli narodu pravice ali čast.

V primeri s temi milijonskimi ljudstvi je tudi majhen slovenski narod izpolnil v polni meri svojo dolžnost: našel je svoje mesto v go-rečem vrtincu, spoznal je vrednote, ki so bile ogrčene in mnogo življenj je žrtvoval v njihovo obrambo. Odtod naša dolžnost in pravica, da se vedno znova spominjamo junakov, ki so izpolnili v svoji dobi svojo dolžnost in je njihov zgled dozorel v seme, iz katereba klije in bo

rastla setev nam in našim potomcem. Plemenito zrnje nikoli ne neha dati dobrega sadu. Leta in desetletja navidezno mrtvo ždi, miruje, čaka, da potem nepričakovano njegova moč bruhne na dan.

In če je danes, po 22 letih, še vedno položaj tak, da slovenski narod ne sme v svoji sredi poveljčevati onih, ki so ga ljubili in mu branili obstoj, potem smo mi vsi, ki nam je Previdnost poklonila življenje v svobodi, dolžni, da skrbimo za ohranitev leščerbe, katera je z dobfotnim plamenom razsvetljevala srca naših braniteljev narodnih vrednot in njega razširitev v mogočno baklo, ki bo ožarjala danes novo generacijo pričakujočih lic in hrepenječih oči z žarom pravice, resnice in svobode. Ni mogoče, da bi noči ne bilo konca: sonce jo stre v mladem jutru, če se mu še tako upira s svojimi temnimi sencami.

Tudi narodu, ki je plačal svoj krvni davek za obstoj in življenje na soncu, ne more biti pisana obsodba životarjenja v mraku. Tega ne dovoljuje vrednost žrtev, ki sicer navidez molčijo v tisočih z zlomljenimi čeljustmi pod zemljo, pa prav zato v nove čase in mlademu rodu brez nehanja kričijo o krivični roki, ki jih je pahnila v ledena brezna brez krivde v srcu. Še vedno zveni njihova sveta pesem po slovenski zemlji in kliče, obuja, drami v rodu njim enake krvi hrepenenje po isti zarji, zaradi katere so oni bili žrtvovani.

Kako desetletja človeka tolčejo v obraz! Sinovi plačujejo krivice svojih očetov! Kjerkoli je razsuta naša mučeniška kri, seme naših junakov, tam je poroštvo ene svetle zvezde več, ki bo svetila v nove dni. nove sončne dni naši slovenski domovini. Drobne svetinjice in raztresene oguljene jagode rožnih vencev pač ne morejo prepereti v nič brezplodno. V njih je luč — zadnja Luč, ki ne strohni in ne uga-sne. Vsebujejo poroštvo svetle bodočnosti slovenskemu narodu.

II

„Kako bedno postane trpljenje ob misli, da so samo nekateri imeli pogum nositi edino glavo naprodaj, da jo nosijo še sedaj in se nočejo zlomiti.“

(Mauser, Ljudje pod bičem III, stran 222)

So bili v vseh časih in krajih ljudje, ki so svojemu prepričanju dajali le vrednost zadnje mode: kakor se menjata kravata in klobuk, tako tudi njihovo mišljenje dobiva vedno nove majave oblike in blede izraze. Kajpak sami sebe tolčejo po zobeh in tisti, ki kaj dá na moža, jih ne obraja. To so vetrnjaki, ljudje z oguljenimi koleno, večnim klanjanjem, iskanjem lagodnih poti in prilagojevanja.

Tudi med nami jih ni tako malo, pravzaprav vedno več. Ugodje življenja zmanjšuje tudi trdnost in nesprenmenljivost misli in možatega prepričanja.

Mož na svojem mestu v temelju svoje prepričanje vzdrži. Svojih idej brez nujnih vzrokov ne spreminja, ne preliva v „primernost“. Na koncu vsega ima postavljene neke trdne ideale, ki jih sledi ali služi. In ti ostanejo večno nespremenljivi, enaki po barvi in vsebini.

Dve desetletji sta tudi med nami še kar držali; v tretjem pa nekateri v obilici udobja že ne vedo več, po kaki poti so prišli do možnosti njega pridobitve. Oglušeli so nekoliko za veličastno himno, ki so jo tedaj, pred dvema desetletji, ponosno peli z drugimi v kolonah: „Naj čuje nas presvetli Bog...“ in s katero je bil razbičani oče v teharskem taborišču tako neločljivo povezan s svojimi, tam zakopanimi sinovi. Prapor, pod katerim se je nekoč vila kolona pojočih, ni spremenil svoje barve. Še vedno je enak, tudi ideali, ki jih je predstavljal, so ostali nespremenjeni. Oni, ki ga odvrže, se pridruži čredi odpadnikov, s trnom izdajstva samega sebe v srcu.

Ideje, za katere se je tolkel ves boj in prelilo toliko tudi nedolžne krvi, so neomajne in enako svete in svetle. Zlo se ne more družiti z dobrim. In pri nas gre za idejo, ki smo si jo nadeli na svoj ščit in ki jo pravi mož spoštuje ter ji ostane zvest do konca. Brez omahovanja! V tistih, ki popuščajo ali ji spreminjajo lice, je kaj malo klenega zrna. Oni, ki se s priliznjem smehljajem obrirajo predaleč na ono stran ali klečeplazijo za enostransko proženo roko, so pozabili na desetine kolon, ki so v tisočih bile pograne brez obsodbe v smrt za iste ideje, s katerimi smo se vsi rešili kot njihovi glasniki v svobodni svet. Ideje se ne da umoriti: tudi z mrtvim telesom ne pade!

Čas sicer prinaša zbližanje, srečavanja, ampak ta bi morala biti za vsakogar pravična. Od obeh strani pelje pol poti do sredine. Tam bi bil stisk roke, ki bi ne bil za nikogar poniževalen, nikomur sramoten. Vse drugo pa je klečeplazenje, hlinjenje in metanje blata na lastni prapor, ki nam je bil nekoč vzvišen in svet!

Zato: kar je zdravega, ta prapor pokonci!

III

„Treba je imeti pogum, da živiš, in pogum, da umrješ. Nekateri ga nimajo ne za eno ne za drugo.“

(Mauser, Ljudje pod bičem III, stran 225)

Pisatelj Karel Mauser je imel pogum, da je v svoji trilogiji *Ljudje pod bičem* razgalil in naslikal našo herojsko dobo z resničnimi barvami. Obenem je ta njegov pogum postavil spomenik vsem našim tisočim žrtvam, spomenik v knjigi, ki gre čez kontinente in morja tudi preko trhlosti teharskih mučilnic, sesedenih skupnih grobov in v mrak kočevskih taborišč tja do ledenih podzemskih jam, kjer med raz-

padajočimi lobanjami borcev za slovenske vrednote še vedno odmeva mogočen slavospev „Naj čuje nas presvetli Bog...“

Ta spomenik v knjigi bo trši od kremenca in bronca. Stoletja bo živel in dajal obilno vsem, ki bodo segali po njem. Pričal bo, da so naši onemeli junaki imeli pogum živeti, se bítí, in tudi umirati. Častno umirati za velike ideale!

Ali imamo mi, živi, vsaj pogum trdno stati v njihovi senci?

Iz poguma rastejo velika dejanja, ki ostanejo v veke in jih svet občuduje. Pogum priliva življenju živi sok! Brez njega je človek mlanež, cincar, ki mu je pisana sodba v sramotnem poginu.

Zato so le ljudje poguma do konca zvesti, katerim je usojeno biti med zmagovavci!

jkc

K prazniku dneva slovenske zastave

Na X. rednem občnem zboru ZDSPB 3. 9. 1966 je ob tajnikovem poročilu Tone Oblak vprašal, „če je Zveza prejela kak odgovor na predlog Zveze o proglasitvi dneva slovenske narodne zastave. Tajnik odgovori, da Zveza odgovora še ni dobila, zadevo pa bo mogel pojasniti navzoči predsednik Narodnega odbora dr. Miha Krek.

Dr. Krek pove, da je predlog Zveze DSPB poslal vsem članom Narodnega odbora v pretres in končnega sklepa glede tega predloga še ni. Vendar pa je veljalo doslej neko načelo, da preveč narodnih praznikov ni primerno, ker potem nobeden ni močan. Leta 1946 je bilo predlagano, da naj bi bil 3. julij posvečen spominu vseh tistih Slovencev, ki so svoja življenja darovali kdajkoli in kjerkoli za svobodo slovenskega naroda. Drugi narodni praznik pa je 29. oktober kot spomin na dan, ko smo Slovenci proglasili ob koncu prve svetovne vojne svojo neodvisnost. To je slovenski praznik, ne jugoslovanski, ker zedinjenje se je izvršilo šele 1. decembra.“

Tako izvleček iz zapisnika X. občnega zbora ZDSPB.

Lanski 29. oktober smo Slovenci prvič proslavljali tudi dan narodne zastave, čigar proslavitev je med vsem zdomskim slovenstvom močno in prijetno odjeknila.

Vsi borci, združeni v ZDSPB, smo ponosni, da je iz naših vrst izšla misel o tem prazniku, obljublamo pa tudi, da bomo znali našo narodno zastavo vedno in povsod s ponosom nositi in braniti.

I. K A M M N I T A M I Z A

DSPB Buenos Aires je v želji pritegniti čim več bivših borcev k resnemu razpravljanju o slovenskem vprašanju sklicalo za 5. marec 1967 se-stanek na Pristavi, kjer je po uvodni maši za vse padle bil razgovor okrog kamnite mize. Nanj je DSPB povabilo s posebnim pismom 29. januarja 1967 nekaj javnih delavcev, ki naj bi o temi Kje smo 50 let po Majniški deklaraciji? povedali svoje mnenje, ev. preostali čas pred skupnim kosilom pa uporabili za razgovor z izvajatelji. Tako so se kot javni delavci ob isti mizi zbrali trije bivši poslanci liste JRZ (kakor se je moralo leta 1938 reči SLS): gg. Smersu Rudolf, Stare Miloš, Demeter Veble, bivši okrajni načelnik v Novem mestu — Tone Skubic, bivši šef politične policije — Maks Loh, bivši uradnik glavne pisarne večinske predvojne stranke in domobranski ter VS oficir — Miha Benedičič ter vodja slov. srednješolskega tečaja v Buenos Airesu — Marko Kremžar.

Od nastopajočih sta imela izvajanja zapisana edinole gg. Loh in Skubic; zato objavljamo vse dobesedno. Izvajanja gg. Stareta, Vebleta in Benedičiča je zapisal tiskovni referent DSPB, g. Smersu je dostavil svoj tekst, izvlečke iz povedanega po g. Kremžarju prinašamo po Svobodni Sloveniji z dne 16. marca 1967 na drugi strani.

Povedali so tole:

Miloš Stare

Uvodoma je povedal, da ne govori kot član načelstva SLS in tudi ne kot tajnik NO, pač pa kot zasebnik. Prosil je navzročne, naj mu oproste, ako se bo kakšna misel ponovila, ki so jo slišali že na sestankih SKD, potrdil se pa bo v kratkem času povedati bistvene misli k vprašanju Kje smo 50 let po Majski deklaraciji.

Ugotovil je, da smo Slovenci pred 50 leti bili na svoji zemlji, imeli jasen cilj in določeno vodstvo, enotno in borbena. Ta duh enotnega dela je prodril preko morja in tako so med naseljenci v USA zažareli isti plameni ideje Majniške deklaracije: domovina je oplajala zdomstvo. Danes je narod duhovno razklan, ogromen odstotek se je predal materializmu, se odtegnil idealizmu: v domovini so sicer proti režimu, a ničesar ne store, pač pa se podajajo na zahod na delo, kjer jih prevzame ugodnost in pozabijo še na tisto borbena, ki bi jo lahko imeli. Po-zdravljamo iz vsega srca vse številne proteste proti maličenju sloven-ščine, obrambo slovenskega jezika, posamezne klice po preobnovi: vse to so zelenike na slovenskem drevesu, ki kažejo, da še vedno gorj plamen odpora in narašča. V emigraciji smo, kakor je že večkrat dejal, svoje vrste ljudje: na vse kriptlje zahtevamo, da morajo doma dopustiti stran-ke, v emigraciji jih pa hočemo uničiti. Iz kakšne potrebe in zakaj, do danes še ni nihče pojasnil. V skupnem forumu političnega predstava-

ništva, kjer so združene SKD, napredna in socialistična stranka, vseh teh drobnih preprirov ni, ker se složno dela samo za en cilj: osvoboditev naroda. In prav znotraj SKD je spričo nemškega in italijanskega primera možno, da se ljudje različnih struj vsedejo za isto mizo in skupaj peljejo isto pot. Če pa tudi to ne gre, potem ne razume, zakaj se tisti, ki se nočejo priključiti nobeni izmed obstoječih strank, ne bi enkrat povezali med seboj, se prešteli, naredili novo stranko in zaprosili za svoj pristop v NO. Ni dvoma, da bo to izpeljano, ako se jih le dovolj priglasj in resno ter stvarno pristopi k političnemu delu. Niti enega Slovence ni, ki bi bil proti slovenski državi in je prav zato povezava vseh sil potrebna; če je ne bo, bo prišlo do razsula. Prav duh Majske deklaracije in delo okrog nje bi danes moralo biti vodilo in prav na emigraciji je, da izpelje do konca svoj enotni pogled na bodočnost slovenstva.

Pri sedanjem stanju pa je treba upoštevati, da so pred 50 leti vsi Slovenci bili pod enotnim gospodarjem, medtem ko danes koroški Slovenci morajo voditi krajevno pokrajinsko politiko primeram potrebno, podobno tudi Primorci in Goričani ter Tržačani; emigracija sama pa postaja mozaik. Pravimo, da nas je semkaj prišlo 7.000, da nas je zunaj na tisoče. Pa če bi danes izvedli ljudsko štetje, koliko bi jih že šteli med ekonomsko emigracijo, koliko še med politično? In v tej je delo emigracije, ker pred njo stalno stoji vprašanje: Kaj si delal teh dvajset let, kje si bil, kaj si dobrega naredil za narod? — Tako pa imamo borce ene in druge skupine, imamo pristaše za in proti slovenski državi, nihče pa ne pomisli, kje so tiste stične točke, ki bi nas združile vse v eni sami želji: svoboda domovini.

Ob koncu je poudaril, da je govoril iz naiglobliega osebnega prepričanja in v trdni zavesti, da drugače govoriti ne bi mogel, ker ne bi bil sam s seboj odkrit. Odkrit pa je hotel biti pred navzočim občinstvom.

Marko Kremžar

Slej ko prej drži, da je narodna kultura sad narodove duševne sile, med tem ko je zdrava gospodarska struktura materialni predpogoj za narodov obstoj. Politika je posledica teh dveh osnovnih faktorjev prav kakor je človekovo osebno delo produkt njegovega telesnega zdravja in duševne prožnosti.

Zato, kakor bi brez Krekovega socialnega in prosvetnega programa bile besede Majniške deklaracije mrtva črka, tako je že vnaprej obsojeno na smrt vsako sanjarjenje o slovenski bodočnosti, če ni oprto na resno kulturno delo in močno gospodarsko mrežo.

Če je bil pred petdesetimi leti uprt pogled Slovencev le v zemljo pod Triglavom in jim je obramba te zemlje pomenila predpogoj življenja, moramo danes oči dvigniti in zajeti s pogledom vso oblo, vse kraje, kjer Slovenci so in delajo, kajti Slovenija ni le zemlja, Slovenija je vsota vse slo-

venske duhovne in materialne lastnine. Del Slovenije je tako naša knjiga, kakor naš kapital ne glede na katerem kontinentu sta trenutno v uporabi.

Maks Loh

Leto 1917 je bilo tisto leto, ko sta dr. Janez Evangelist Krek in dr. Anton Korošec ponesla v svet *krik naroda, ki noče umreti*; krik naroda, ki je zahteval suverenost.

Kaj se to pravi suverenost? Narod je suveren tedaj, ako ima lastno vlado in lastno zakonodajo in ako sme neposredno po svojih delegatih državo zastopati v inozemstvu.

Zato se moramo čuvati tistega besedičenja o suverenosti, ko se pojem suverenosti meša s federacijo, avtonomijo, decentralizacijo ali celo s samoupravljanjem.

29. oktobra 1918 je slovenski narod uresničil proglas suverenosti s tem, da se je odcepil od Avstrije. Ta suverenost, tako težko pridobljena, pa se je že izgubila dne 1. decembra 1918 pri aktu ujedinjenja, ko so slovenski zastopniki v odsotnosti dr. Korošca tako rekoč morali podpisati meddržavno-pravni akt, po katerem so se vse suverenostne pravice prenesle na ustavodajno skupščino. 28. junija 1921 je bila izglasovana nova ustava definitivno, po kateri Slovenci niso izgubili samo suverenosti, ampak celo avtonomijo.

Dvajset let so Slovenci trpeli in upali in krivično bi bilo, ako danes ne bi omenil tudi aktivne strani te bilance. Okrog l. 1941 je Slovenija predstavila 8% celotnega prebivalstva Jugoslavije in je v dvajsetih letih iz kmetijske dežele postala industrijska dežela s 16% celotne jugoslovanske industrije. Kljub ogromnim in krivičnim davkom, je Slovenija tudi znatno kulturno napredovala in povprečni dohodek delavstva je bil najvišji baš v Sloveniji.

Prehajam na kritiko druge, komunistično-socialistične Jugoslavije.

V 18 letih je socialistična Jugoslavija dobila tri ustave. Dočim lahko smatramo prvo ustavo še kot državno pravno pogodbo, ker je bila v vsaki republiki garantirana pravica do Odcepitve, v drugih dveh ustavah o pravici odcepitve ni več govora. Jugoslovansko federativno državo se ne more več smatrati kot državno pogodbo ampak kot ustavno pogodbo, ki se praktično lahko vsak čas prekljče in spremeni.

Kaj nam prinaša zadnja jugoslovanska ustava iz leta 1963?

Na to vprašanje nam v uvodnem členu prav na kratko odgovarja ustava sama: USTAVA IZRAŽA TEMELJNA NAČELA SOCIALISTIČNE DRUŽBE.

Za danes naj omenim le tri karakteristike:

NARODNO VPRAŠNJE
DEMOKRACIJO in
SAMOUPRAVLJANJE

1. NARODNO VPRAŠANJE. Vsi veste, da komunisti stoje na stališču, da v socialistični družbi ni trenja med narodi, zato, ker ni kapitalizma, ni denarnih interesov in zato, ker je razdelitev dobrin do najvišje mere popolna. Zato za socialistično teorijo zelo malo pomeni narodno vprašanje, važen je le občan, povezan v stroj produkcije.

Poslušajmo čl. 46 Ustave:

Odstavek 1: Občanu sta zajamčena svobodno izražanje svoje narodnosti in kulture ter svobodna raba svojega jezika.

Odstavek 2: Občan ni dolžan izjaviti, kateri narodnosti pripada in tudi ne opredeljevati se za neko narodnost.

Še bolj jasen je prvi čl. Ustave Republike Slovenije, ki ne govori o Slovencih, temveč o delovnih ljudeh na področju republike Slovenije.

Hvala Bogu, to so mrtve črke, v praksi je to vse drugače. Vsak dan v slovenskem čtivu beremo, kako se ljudje zanimajo in zavzemajo za čistost slovenskega jezika in kako se borijo za enakopravnost slovenščine, ne samo kulturne revije, ampak tudi dnevno časopisje, ki je v rokah partije.

Lahko z zadoščenjem ugotovimo, da je naš narod še živ.

2. DEMOKRACIJA. Moderna demokracija zahteva za parlament enako, tajno svobodno in neposredno volilno pravico. V današnji Jugoslaviji obstoja neposredna volilna pravica le za občinsko skupščino, v republiških in zveznih skupščinah pa eksistirajo samo posredne volitve potom že izvoljenih občinskih odbornikov odnosno republiških poslancev. Edina neposredna pravica občana pri volitvah v republiške in federativne zbornice je ta, da sme predlagati kandidate za poslance.

3. SAMOUPRAVLJANJE. Vsekakor najbolj zanimiv za nas je pojem samoupravljanje. Ko so maršala Tita nekoč inozemski časnikarji vprašali, kaj je s suverenostjo narodov, je čudovito hitro prešel na samoupravljanje in v nekem emigrantskem listu sem bral, da je slovenska republika s samoupravljanjem dosegla lepo stopnjo suverenosti.

Nič ne podcenjujem samoupravljanje, toda vsaka živalica se mora klicati s pravim imenom.

Samoupravljanje je prenos gospodarskih poslov v državnih ali družbenih podjetjih na neposredne producente.

N.pr. Državna kmetijska zadruga brez intervencije ministrstva neposredno proda v inozemstvo sadje, za čisti izkupiček pa nabavi kmetijske stroje.

Z uvedbo načela samoupravljanja se je socialistična Jugoslavija vrnila k načelu, ki ga zastopa kapitalizem: trsovsko in industrijsko podjetje ne sme samo zadovoljiti narodnih potreb, ampak mora dajati tudi čisti dobiček.

Osebnost sem prepričan, da so sistem samoupravljanja iznašli Slovenci in tudi sem prepričan, da se bo ta sistem obnesel le tam, kjer je relativen red in ni korupcije: to je v Sloveniji.

Slovenski narod preživlja doma alternative gospodarskih poizkusov. Ti poizkusi so popolnoma očevoč, ker vidimo, da je zapadna Evropa brez vsakih socialističnih poizkusov dosegla visoko blagostanje.

Mi v emigraciji pa se vse premalo zanimamo in študiramo domače prilike. Svet se danes tako neverjetno hitro vrti in ne vemo, kdaj bo prišel za Slovence zopet neki usodni trenutek kakor 1. decembra 1918.

Vprašanje je, ali bomo tedaj pripravljeni ali ne.

Emigracija ima priliko videti in spoznati svet. Emigracija ima možnost nepristransko analizirati prilike doma. Vprašanje pa je ali je danes razdrta emigracija še sposobna izdelati vsaj okvirni slovenski program, na katerega se lahko vsi zedinimo. Vesel bom, če bom danes v tej smeri kaj slišal.

Tone Skubic

Z majniško deklaracijo je bil pred 50 leti načrtan takratni slovenski narodno politični program.

Vsebinsko je ta program za Slovence zahteval samostojno državo Jugoslovanov, taktično pa si je to državo zamišljal v okviru avstroogrške monarhije v pričakovanju, da bo monarhija obstala tudi po prvi svetovni vojni. Vojni časi pa so polni presenečenj. Mednarodne politične situacije se hitro spreminjajo. Taktiko za doseg narodno političnega programa je v takih razmerah treba elastično prilagoditi novim razmeram.

Skupina slovenskih politikov je ob spoznanju, da gre avstroogrška monarhija svojemu razpadu nasproti, spremenila taktiko, določeno v Majniški deklaraciji in se začela navduševati za Jugoslavijo skupno s Srbijo.

Tedaj je bila storjena rapaka, katere posledice v gotovem pomenu čutimo še danes.

Namesto, da bi se politiki sporazumeli za dve taktični ekipi, ki naj bi šli do istega cilja po različnih poteh, so začeli z medsebojno borbo za Jugoslavijo v okviru Avstrije in za Jugoslavijo izven Avstrije, kakor da bi bilo izključno od njih odvisno, katera izmed alternativ bo prodrla. Ta notranja politična borba je obe strani tako zaposlila, da smo končno prišli v Jugoslavijo nepripravljeni. Nepripravljeni, da bi zaščitili narodne koristi ob nastajanju nove državne tvorbe, pač pa vsi v nekem navdušenem „duz-lju“, ker je propadel lastni politični rasprotnik.

Posledice so bile znane. Srbi so se ponašali, da so nas osvobodili, in začeti je bilo treba z borbo za osnovne narodne pravice. Slovenska politika je bila obsojena na taktiziranje za doseg skorje; narodu pa samobitnost in enakopravnost ves čas Jugoslavije ni bila priznana.

To stanje je povzročilo trenje med narodi v Jugoslaviji. Sovraštvo med Srbi in Hrvati je doseglo svoj višek med drugo svetovno vojno. Obstoječa Jugoslavija je lahko zasigurala samo še komunistični diktator.

50 let po Majski deklaraciji je slovenski narod, ki je šel nepripravljen v Jugoslavijo s Srbi na čelu po vsem trpljenju in žrtvah tekom druge svetovne vojne — obsojen na molk. Na molk pod komunistično diktaturo.

Izven domovine pa smo Sloverci 50 let po Majski deklaraciji razbiti in sprti na podoben način kakor v usodnih letih med prvo svetovno vojno.

Zopet smo si edini o vsebini narodno političnega programa. Slovenska narodna individualnost je med tem dozorela. Med nami ni več slepomišenja o nekem jugoslovanskem narodu ali o kakih gorskih Hrvatih. Smo in ostanemo Slovenci ter zahtevamo lastno narodno državo, kjer bomo imeli zasi-guran nemoten razvoj.

V vprašanju taktike, kako doseči ta narodno politični program in kakšni naj bi bili naši odnosi do drugih držav, pa obstojajo med Slovenci v zdomstvu razlike, ki prehajajo kakor pred 50 leti v brezplodno politično borbo. Zopet se obnašamo, kakor da bi bilo samo od nas odvisno, kako bo v bodoče urejena srednja Evropa. Ponovno čujemo očitke o nedemokratski-nosti političnega vodstva, ki ne pripušča primernege mesta mlajši genera-ciji. Kaže, da nas Majska deklaracija in nje posledice niso naučile prav ničesar.

Med tem pa se položaj v domovini spreminja in da slutiti, da gremo velikim dogodkom rasproti. Ali nas ti dogodki ne bodo našli zopet nepri-pravljene? Narod doma ne bo pripravljen, ker je obsojen k molku. Pričako-val bo iz zdomstva ne političnih fűhrerjev, temveč zdravih nasvetov, izde-lanih programov in predvsem mednarodne afirmacije slovenstva.

Vse struje med politično emigracijo bi se morale zavedati, da medse-bojna borba lahko resno škoduje prav mednarodni afirmaciji slovenstva. Zato bi bilo nujno, da bi se vsi strnili okrog našega vrhovnega političnega predstavništva. To ne izključuje različnih taktičnih ekip. Še manj pa to izključuje, da se ta vrhovni politični organ po potrebi dopolni. Če treba tudi z mnogo mlajšimi silami.

Ni pa dopustno, oziroma je skrajno škodljivo golo rušenje takega or-gana. S takim ravnanjem bomo zapravili še tisti mednarodni ugled, ki ga doslej imamo. Posledice pa bo nosil ves slovenski narod, kakor jih nosi sedaj za vse, kar se je pred 50 leti dogajalo okrog Majске deklaracije.

Rudolf Smersu

Na vprašanje: Kje smo?, moramo odgovoriti, da smo danes Slo-venci v tragičnem položaju. V naši pravi domovini vlada komunizem, v zamejstvu živijo primorski in koroški Slovenci kot narodni manjšini, ki sta v neprestanem boju za svoj obstanek, ostali Slovenci pa živimo v izseljenstvu, razkropljeni po najrazličnejših kontinentih; smo sicer svobodni, toda naša usoda je podobna usodi vseh emigracij.

Vendar bi bilo napačno, ako bi zaradi tega tragičnega stanja obupavali. Dokler živimo, moremo upati... pravi latinski izrek; mo-remo upati, da se sedanje stanje zboljša. Toda ne bo se zboljšalo samo brez našega sodelovanja. Potrebno je delo in sicer modro, previdno, skrbno, zelo stvarno, brez zidanja gr̃adov v oblake, brez demagogije.

Nekateri smatrajo previdnost za slabost in zahtevajo velikih nadržtov in krepkih dejanj. Mnogi možje v zgodovini (npr. Hitler) so imeli tega v izobilju in povrh še veliko dozo bestialnosti, pa so propadli.

Majniška deklaracija je primer modre, previdne in stvarne politike. Vodilno načelo v politiki je zahtevati to, kar je možno in dosegljivo. In majniška deklaracija je resnično zahtevala to, kar je bilo dosegljivo. Besedilo je bilo skrbno sestavljeno, brez bombastičnih fraz, sicer samozavestno, pa brez izzivanja. Če bi bila majniška deklaracija drugačna, bi bila v nasprotju s težkim dejanskim položajem in bi izzvala nasilna dejanja s strani avstrijske vlade, ki bi z veseljem pograbila vsak povod, da nas uniči in na našem prostoru odpre sebi pot do Jadrana. Zahteva po osvoboditvi slovenskega naroda je bila podana na tak način, da jo je ljudstvo razumelo in z navdušenjem sprejelo; vlada pa ni imela povoda za preganjanje.

To potezo majniške deklaracije povdarjam zato, ker so tudi poznejše slovenske politične izjave imele to značilno svojstvo modrega, jasnega, stvarnega, pa vendar previdnega izražanja in ker je tudi danes nam vsem potrebna modrost, jasnost in realizem. Naj omenim Koroščeve punktacije, ki so naravnost klasičen vzgled realnega in modrega političnega programa. Tudi proglas slovenskega parlamenta na Taboru dne 3. maja 1945 moramo označiti kot modro politično akcijo; seveda jo je treba presojeti in ocenjevati iz tedanjih silno težkih razmer.

Rad bi poudaril eno posebno lastnost majniške deklaracije, ki se sicer ne omenja, da sta namreč v njej združeni dve politični težnji in sicer je zahteva po narodni samobitnosti ali neodvisnosti združena z zahtevo „po združitvi vseh po Slovencih Hrvatih in Srbih naseljenih predelov avstroogrške monarhije v eno samovladno in na demokratični osnovi zgrajeno državno telo“.

Zahteva po neodvisnosti je združena z zahtevo po sodelovanju. Že leta 1917 so torej naši predniki proglasili tisti politični princip, ki je danes vodilni politični princip modernega sveta. Težnja po samostojnosti slovenskega naroda ni od včeraj ali danes, ampak je že stara in majniška deklaracija jo je silno lepo definirala. Definirala pa je tudi težnjo po skupnosti, po sodelovanju, po povezavi. Zahtevala je torej nekaj, kar je danes vsakdanji politični pojav: na eni strani samobitnost ali neodvisnost oz. suverenost, na drugi strani pa povezava, kar nam kažejo primeri Beneluxa, Evropskega gospodarskega trga, Evratoma itd.

Izkušnje, ki smo si jih nabrali od majniške deklaracije do danes, tragično stanje današnjega slovenstva in nevarnosti za našo slovensko zemljo v prihodnosti, nam narekujejo, da nas mora pri sestavljanju

političnih načrtov za bodočnost prešinjati velik realizem in da moramo delati z vso modrostjo in previdnostjo. Obe politični težnji, ki sta dobili svoj izraz že v majniški deklaraciji, morata biti predmet našega študija. Naloga političnih delavcev pa je, da iščejo in najdejo primerne rešitve za slovensko vprašanje in da vskladijo zahtevo po slovenski državnosti s potrebo po povezavi z državami, ki so naše resnične prijateljice.

Demetrij Veble

Uvodoma se je zahvalil za povabilo in omenil, da je pred 8—10 leti predlagal prijatelju Staretu, naj bi se sklical tak sestanek, do česar pa žal ni prišlo. Danes ugotavlja, da so cilji slovenske politike enotni, da so pa različni pogledi, in kako te zblížati, je prav gotovo namen današnje kamnite mize. S tem se bo tudi vpliv emigracije v domovini povečal, saj je zaradi zanimanje, gotovo pa domovine ne zanima pričkanje.

Potem je v okviru pregleda svetovno političnega položaja prikazal, kako je danes ZSSR spričo kitajske nevarnosti prisiljena dajati posameznim narodom več svoboščin in da na osnovi podobnega razvoja v svetu moremo tudi Slovenci končno računati na to, kako bi prišli do svoje lastne države. Predvsem je zato treba obveščati svetovno javnost o slovenskih problemih. Zato je z veseljem pozdravil špansko pisani Bilten Svobodne Slovenije, kateremu bi moral slediti še angleški stalno bi bilo treba zalagati uredništva, zunanja ministrstva itd. z našimi problemi.

Za resnično povezavo vsega zdomstva predlaga, naj bi se ustanovil meddruštveni ali medorganizacijski odbor, ki bi vodil delo vse emigracije, tako da bi se v vsem našem dopovedovanju pokazala takšna enotnost, kakor jo je narod pokazal ob Majniški deklaraciji. Pozdravlja tudi idejo g. Kremžarja, izraženo v nekem članku v Svobodni Sloveniji, kjer je predlagal ustanovitev slovenske banke, preko katere bi bili slovenski milijoni, zasluženi z emigrantskimi rokami, dobro investirani v rovi podjetjih. v tisku, knjigah in podobno.

Miha Benedičič

Na žalost je današnji sestanek samo tukaj na Pristavi, moral bi pa biti v vseh slovenskih domovih po vsem svetu. Je prvi in upamo ne zadnji. Vprašati pa se moramo predvsem: zakaj smo tukaj? Danes, ko smo po sreči ostali živi, ko bi smrt tudi nas lahko vklenila v svoj obroč, moramo kljub boju za dnevni obstanek pomisliti na tisti čas, ko smo v enotnih vrstah stali v obrambi domovine: reševali smo družino, faro, občino, skratka reševali smo narod. Danes moramo kot ideološka emigracija biti kažipot v bodočnost. In kakor župnik na fari, kjer usahne versko življenje, skliče misijon, da se vse prenovi, tako moramo tudi mi v narodnih vrstah napraviti misijon: ob letošnji 50

letnici Majske deklaracije mora v nas zagoreti nov ogenj boja za narod v enotnosti! Med nami v zdomstvu ni razlik: vsi smo navdušeni Slovenci, vsi imamo narodno načelo za glavno in v tem ne sme biti razdora. To mora ob 50 letnici jasno priti do izraza. Pripraviti je treba teren za novo Majniško deklaracijo, v kateri bomo povedali vsi složni, da morajo Slovenci biti na svoji zemlji sami gospodarji. To smo dolžni predvsem zato, ker domovina gleda na nas: saj ne bomo šli tja kot osvoboditelji na belih konjih, a naša ideja mora prevzeti vsa slovenska srca. Mi pa moramo svetovno javnost obveščati, kajti narod doma bo v pravem času opravil vse sam z eno samo odkrito karto, ki jo bo vrgeł na mizo v primernem trenutku: hočemo svobodno in samostojno Slovenijo v osrčju Evrope.

V debati so se oglasili Lojze Erjavec, ki je prebral svoje pismo dr. Kreku in njegov odgovor, Sebastijan Kočmur, ki je podal nekaj misli k posameznim izvajarjem s poudarkom, da se moramo znebiti misli, da je že s samo obletniško deklaracijo vse narejeno, ampak da je potrebno storiti resnično kaj več, ter še nekaj drugih, ki so v glavnem komentirali mnenje obeh prej imenovanih.

Po razgovoru je bilo skupno kosilo, katerega se je udeležilo lepo število rojakov.

Obiski v domovino

V „Taboru“ (marec 1967) je F. G. napisal lep članek o obiskih v domovino. Med drugim ugotavlja, da se je sicer v zadnjih 20 letih mnogo spremenilo, toda bistvo je ostalo: na oblasti je še vedno komunistični režim in isti oblastniki, ki so pred 20 leti pomorili cvet slovenstva in narod uklenili v suženjstvo. Obisk domov pomeni ponižanje ali pa celo tiho priznanje tega, proti čemur smo se borili in zaradi česar smo odšli v svet.

Popolnoma se strinjamo z gornjim pisanjem, ki potrjuje naše stališče do obiskov domovine. To stališče je že pred časom v „Vestniku“ označil predsednik ZDSPB Karel Mauser. Za Protikomunističnega borca, za slovenskega duhovnika — begunca in za slovenskega demokratičnega javnega delavca (npr. direktorja slovenskih radijskih oddaj v Chicagu) je naravnost sramota, da se zaradi radovednosti in bahavosti poniža pred tistimi, ki so prelili potoke krvi naših najdražjih.

V. Č.

Rudolf Smersu

Slovenci hočemo in moramo voditi slovensko politiko

Vsak narod vodi svojo narodno politiko, vsak politično zrel narod (dr. Ahčin imenuje tak narod „državni narod“ ali „racijo“) pa vodi tudi svojo državno politiko. Nemci zasledujejo nemške politične cilje, Hrvati hrvatske, Srbi srbske. Francozi francoske itd. Kaj pa mi Slovenci? Ali naj vodimo tako politiko, ki bo v korist drugim ali naj vodimo tako, ki bo v korist slovenskemu narodu? Ali raj ne bo tudi nam najvišje vodilo korist svojega naroda? Prav je, da smo stvarni, da znamo pretehtati, kaj zmoremo in česa ne zmoremo, da smo pravični, da zahtevamo samo svoje in ne segamo po tujem, da računamo z močjo in značajem bližnjih in daljših sosedov, s svetovnim položajem in svetovnim mnenjem, toda vedno in povsod nam morajo biti pred očmi interesi in koristi slovenskega naroda in vedno in povsod moramo zasledovati slovenske politične cilje.

Dokler torej branimo svoje in ne segamo po tujem, toliko časa smo po božjih in človeških zakonih opravičeni, da se borimo za pravice svojega naroda, če je to komu všeč ali ne. Vsak narod ima pravico, da si uredi svojo hišo t. j. svoje življenje po svoji volji, da si izbere tak socialni in pravni red, ki mu pač prija, da si izbira prijatelje in zaveznike, katere si sam hoče. Če smo v pravici, ne bomo pri svojih ukrepih spraševali, kaj bodo rekli drugi narodi. Ne bomo nikogar izzivali, nikogar žalili, toda svoje politične cilje bomo zasledovali trdno in odločno.

Namen slovenske politike je ustvariti slovenskemu narodu čim večjo duhovno in stvarno blaginjo

V čem obstoja blaginja vsakega in tudi slovenskega naroda? Predvsem v tem, da uživa v polni meri eno izmed najvažnejših družbenih in tudi osebnih dobrin — svobodo. Svobodo prepričanja, mišljenja, združevanja, izražanja, gibanja, delovanja — vse to seveda v mejah splošno veljavnih moralnih zakonov. Kjer ne veljajo moralni zakoni, tam se svoboda kaj lahko sprevrže v anarhijo.

Svoboda je več vredna kot mir v suženjstvu. Slovenski genij je po ustih svojega največjega pesnika Franceta Prešerna to misel klasično izrazil z besedami: „Manj strašna noč je v črne zemlje krili, kot so pod svetlim solncem sužni dnovi!“ Kako drugače se slišijo te besede v primeri z besedami angleškega filozofa Russella, ki je zapisal, da bi bilo bolje živeti pet sto let pod sovjetskim jarmom kot doživeti eno samo atomsko vojno. To je filozofija strahu. Slovenski protikomunistični borci niso poznali te filo-

zofije, se niso postavili na stališče, da bodo raje molčali, klonili glave in zatajili prepričanje, samo, da bodo lahko še naprej živeli v miru.

Prvo, kar torej zahtevamo za slovenski narod, je svoboda. Slovenski narod mora biti svoboden na znotraj in uživati vse državljsanske svoboščine; svoboder pa mora biti tudi proti vsem zunanjim pritiskom ali z drugo besedo — biti mora neodvisen, samostojen. O svoji usodi mora sam odločati. Ne sme biti drobiž, s katerim velesile poravnavaajo svoje račune, ne sme biti objekt mednarodnega življenja, ampak subjekt, ki si sam kuje svojo usodo.

Narodna neodvisnost in samostojnost je mogoča samo v lastni narodni državi

Politična zgodovina dokazuje, da moremo o politični zrelosti nekega naroda govoriti šele tedaj, ko zahteva svojo lastno državo. V tistem trenutku, ko je postavil to zahtevo in se začel boriti za njevo uresničitev, je iz jezikovne in kulturne skupnosti postal tudi politična skupnost — državni narod ali nacija.

Slovenski narod je z ustanovitvijo Karantanije in Panonije pred dobrimi tisoč leti dokazal, da je bil že tedaj državni narod. V novejšem času pa spadajo med javne manifestacije slovenskega državnega hotenja med drugim zlasti naslednji dogodki: zahteva po Združeni Sloveniji leta 1848, majriška deklaracija leta 1917, Koroškeve punktacije leta 1933, sklepi tretjemajskega parlamenta na Taboru leta 1945, programatična izjava Slovenske krščanske demokracije leta 1954 in še razne druge izjave. Tudi ustanovitev federativne oz. socialistične republike Slovenije pod sedanjim komunističnim režimom v Jugoslaviji bi spadala v vrsto slovenskih državno-pravnih manifestacij, če bi ne bila ustavna določila o slovenski republiki samo lepe besede, za katerimi se skriva strogi centralizem komunistične stranke.

Slovenske politične stranke in skupine v zdomstvu, ki žive v polni politični svobodi, so si danes edine v zahtevi po slovenski državi. Razlikujejo se le v vprašanih taktike, kako namreč doseči državno samostojnost slovenskega naroda, da ne bi prišle v nevarnost sedanje slovenske meje. Deloma se razlikujejo tudi v vprašanih potrebe in načina povezave in sodelovanja slovenske države z drugimi, zlasti južnoslovenskimi narodi. Toda v načelu so vse za slovensko državno samostojnost.

V slovenski državi morajo biti združeni vsi Slovenci, ki živijo na strnjemem slovenskem ozemlju

Bližnji cilj slovenske politike je torej osvoboditev slovenske domovine in osnovanje slovenske države. Poleg tega cilja pa imamo in moramo imeti Slovenci še en cilj — recimo daljni cilj slovenske politike, za katerega bi moralo goreti vsako slovensko srce — združitev vseh Slovencev (onih v

sedanji Sloveniji ter primorskih, beneških, koroških in ogrskih) pod eno streho, v eri hiši — v bodoči slovenski državi. Danes se zdi ta misel in ta zahteva utopična, nerealna, revolucionarna, skratka nemogoča. Tako sodijo le malodušni ljudje, ljudje brez idealov, brez pripravljenosti za boj in žrtve.

Vprašamo: zakaj bi morali Slovenci vedno živeti kot narodne manjšine v različnih državah? Zakaj bi morali biti vedno zadovoljni z usodo, ki so nam jo določili narodni nasprotniki? Ali Slovenci nimamo pravice imeti svojega velikega narodnega in državnopolitičnega ideala — združitve vseh Slovencev v eni državi? Tak ideal so imeli pred stoletjem Nemci in Italijani, razdeljeni na kopico državic, in dosegli so zedinjenje, ker je bilo v njih živo hotenje po skupnosti in pripravljenost za boj in žrtve.

Ne vemo, ne kako re kdaj bo dosegel slovenski narod svoj veliki daljni cilj — združitve vseh Slovencev v lastni narodni državi. Toda če bomo vsi Slovenci imeli ta cilj, bomo ta ideal tudi dosegli. V političnem življenju nastopajo nepričakovani dogodki, katerih bi si človek niti zamisliti ne bi mogel, ki morejo prinesiti rešitve rajtežjih in na videz nerešljivih problemov. To pa more narod doseči samo tedaj, ako ima jasen cilj in je pripravljen delati in boriti se za ta cilj.

Vsi v boj za slovenske politične cilje!

Naš protikomunizem doma ni imel samo negativne vsebine, t. j. boriti se zoper brezbožni in nasilni družbeni sistem, ampak je imel pozitivno vsebino: borili smo se za svobodno, na krščanskih in demokratičnih načelih urejeno slovensko domovino. Vera, svoboda, demokracija, varnost, poštenje, pravičnost — to so bili cilji našega protikomunizma. Mnogo krvi je preteklo za te cilje.

Ali so ti cilji že doseženi? Še ne. Domovina je skupaj s tretjino sveta v kleščah brezbožne in nemoralne komunistične diktature. Zato naš boj še ni končan, slovenski politični cilji še niso doseženi.

Boj se mora nadaljevati! Seveda z drugačnimi sredstvi kot se je bojeval doma: s sredstvi podrobnega dela, s pripravljanjem načrtov za bodočnost, s stalnim obveščanjem svetovne javnosti o razmerah doma in naših ciljih, z vztrajnim in požrtvovalnim delom v naših organizacijah in domovih, s prizadevanjem, da bo med nami obstajala edinost, z odklanjanjem vsake demagogije in medsebojnih napadov.

Vsak Slovenec in vsaka Slovenka, zlasti pa še vsak protikomunistični borec mora biti v službi slovenske politike. Kdor odklanja ali zasmehuje politično delo, grob koplje svoji domovini. Le s sistematičnim, podrobnim in vztrajnim političnim delom bomo domovini zopet priborili svobodo in jo tako uredili, da bo vredna članica svobodne in urejene človeške družbe.

LETA STRAHOTE NA IŽANSKEM (1941–1945)

Janez Klemenčič

(Nadaljevanje)

Komisar je bil na svojem mestu, ki je svojo nalogo vzel zelo resno. Vedno je bil na potu, vsak drugi dan je bil gotovo na okrajnem glavarstvu ali na Prevodu. S svojim osebnim drezanjem je veliko dosegel, kar bi samo z uradnim dopisovanjem ne bil.

Prvo je bilo vprašanje prehrane. Kar se tiče te, je občina začela poslovati v najslabšem času, koncem maja, ob času, ko pes gospodarja ne pozna. Pod komunističnim režimom sploh ni bilo nobene aprovizacije. Samo izvoljeni komunisti so dobili večsah na skrivaj kakšno malenkost. Če tudi ljudje niso nič dobivali, so bili tiho, še godrnjati in zabavljati niso upali. Ko je prišel drugi režim, so pa takoj hoteli imeti vsega dosti.

Toliko je dal Prevod, da so dobili vsaj najpotrebnejši. Pripravljeni smo pa morali biti, da bo tudi Prevodu treba nekaj dati. Z nemškimi svetovalcem pri Prevodu dr. Kultererjem smo se nazadnje zmenili za takozvani premijski sistem. Če ti daš to in to blago po določeni ceni, boš dobil toliko in toliko cigaret, kvasu, sladkorja, soli itd., tudi po določeni ceni. Ljudje so bili s tem načinom zelo zadovoljni. Slabe posledice je pa imelo to za revne. Ljudje so sedaj mlekarje dajali Prevodu, kakor pa domačim strankam. Posebno prav so prišle cigarete. Te so bile priboljšek za delavce, da jih je bilo lažje dobiti.

Posestniki kmetije so prodajali svoje pridelke vedno dražje. Nekateri niso vedeli kam z denarjem. Kregali so se, da je denar manj vreden, ker ga je preveč, v svoji pohlepnosti pa

niso prišli do tega, da bi potrebnim prodajali po nizki ceni, ali pa dajali v dar.

Dosti je bilo takih, ki so trpeli pomankanje. Bile so predvsem stare samice in vdove. Da bi se tem pomagalo, se je ustanovila Vincencijsva konferenca. Vodil jo je g. kaplan Volk, pomagala mu je Koechlerjeva. Pretehtani in določeni so bili nekateri bolj premožni, da bi prispevali z večjimi zneski. Dobro se je izkazal Podržaj Ciril, tudi z g. kaplanom sva prispevala deleže. S kaplanom in Podržajem smo potem poizkusili pri Palmetu. Ta se je pa umaknil. Nikoli več ga nismo nadlegovali za kak dar. Ker smo pri njem na slabo naleteli, smo pustili tudi Trepčca, ki smo ga tudi imeli na seznamu. Drugi dobri ljudje so darovali precej v živilih. Največ podpore smo pa dobili iz škofijske dobrodelnne pisarne.

Redne podpore so dobivale večinoma samice in sicer toliko, da so lahko plačale, kar je bilo treba mesečno plačati aprovizaciji. Večje zneske je bilo treba dati ljudem iz Visokega in Zapotoka, ki so prišli ob vse. Samo s temi ljudmi smo imeli pa bolj malo zveze, ker do njih na dom ni bilo mogoče priti, izseljenci so pa prebivali po drugih župnijah.

Obleko je pa delila potrebnim dobrodelnna pisarna v Ljubljani. Podprli so jo ljubljanski denarni zavodi, največ prispevkov je prišlo iz Rima. Založena je bila dobro, prosilcev je bilo pa seveda tudi dosti. Tudi Ižanci so pridno zatekali tja. Imeti je pa moral vsakdo priporočilo od župnika,

da se ni zgodila zloraba. Ob razpadu je bilo prepuščenega blaga za več kakor za 2.000 lir.

Duhovniki smo bili sedaj v župniji zopet trije, katerim se je pridružil kmalu še tomišelski, ki je najel stanovanje pri Mirkotu Minatiju. Golski farani so pa hodili na Ig. Ti so bili sedaj najbolj prikrajšani, ker niso mogli dobiti pravic za v Ljubljano. Hodili so čez Barje na škofljico. Iz Ljubljane so pa potem nosili razne predmete za komuniste. Sicer so pa tudi na Igu imeli svoje zatočišče. Iz Ljubljane je blago prišlo na Ig do štrumlja, odtod pa v hribe. Tudi prosti ljudje so zapazili to zvezo.

Domobranci so prehode iz vasi dobro zastražili in pazili na to, da se ne bi pošiljal v gozd živež, posebno pa ne tobak. Včasih so prehode popolnoma zaprli. Ravno takrat so pa ljudje najbolj tiščali skozi, večkrat v svojo pogubo. Posestnik Anton Rupert je zlezal skozi žico, da je šel plet. Dva domobranca sta se igrala s puško. Puška se je sprožila, izstrelek je zadel na kozolcu v opeko, od tam se odbil in zadel Ruperta naravnost v tilnik, da je bil na mestu mrtev.

Ker moramo smatrati boj proti komunizmu za verski boj, smo skušali ljudi v verskem življenju utrditi in okrepiti. V majniku smo pri šmarčni pobožnosti pripravljali vernike na posvetitev Marijinemu Brezmadežnemu Srcu. Začeli smo s posvečevanjem o binkoštih. Ljudje so večinoma kupili kipe. Tako povpraševanje po kipih je bilo po ljubljanskih trgovinah, da so cene poskočile. Posvečevanje smo izvrševali trije duhovniki. Posvetila se je vsa župnija, težko, da je bilo pet družin, ki se niso. Pri posvetitvenih molitvah je bilo čutiti, da gre ljudem od srca.

Pripravljali smo se na procesijo sv. Rešnjega Telesa. Stara pot še ni bila varna, ker je bila zunaj bloka in je šla mimo Palmetove gorice. Že dan priprave ni bil primeren. Vreme je bilo čemerno. Ponoči so pa komunisti prekrižali račun. Napadli so na vseh sektorjih, pa močno. Začelo se je okrog enajstih.

Poveljnik je šel takoj na položaj, poročnik je bil pa vedno v svojem bunkerju na položaju. Drdrale so strojnice, pokale puške, čutilo se je, kako žvižgajo dum-dum, eksplodirale so bombe, udarjale so mine. Hodil sem po spodnjih prostorih župnišča, kadil kakor Turek, govoriti se mi ni ljubilo, pač pa sem poslušal, kaj govore na telefonu. Neprestano je zvonil. Za telefonista je bil takrat medicinec Poljanec. Iz govorjenja na telefonu sem imel natančno sliko o položaju. Borba je bila huda, vendar pa nikjer ne morejo blizu.

Pripravljena je bila pomoč iz Ljubljane, prišla je do barjanske šole in tam čakala. Od tu je potem telefonično spraševala, če je še pomoč potrebna ali ne. Odgovorili so, da mislijo, da bodo sami obvladali položaj.

Da je bilo še bolj neprijetno, je začelo močno deževati. Včasih je tako lilo, da se ni videlo 10 korakov naprej. Borba je trajala do treh, pomoči ni bilo treba. Ob treh je v stolpu pri sv. Juriju zaklenkalo, iz bunkerja se je oglasila harmonika. Poizvedoval sem, zakaj klenkajo in zakaj harmonika igra. Povedali so, da s tem dajo znamenje, da so še živi in dobre volje. To vojake zelo dviga.

Napad je bil odbit, a brez žrtev ni bilo. V enem bunkerju so bili domobranci domačini, ki so preje podnevi delali doma. Bili so utrujeni in so zaspali. Komunist se je približal,

vrgel bombo v bunker, mrtvi so bili trije: eden iz Iga — Borštinar, eden iz Tomišlja, eden pa iz št. Vida pri Stični.

Zjutraj nekako ob petih stojim pred župniščem, kar pripelje Tone Martinčič samotež voziček, na katerem se je videlo truplo. „Kdo je?“ — „Kocjanov Ivan iz Staj. — „Ranjen ali mrtev?“ — „Mrtev.“ — „Kje je padel?“ — „Pod Trnekom.“ Zadet je bil v brado, naboj je šel skozi vrat. Žalost se je naselila med domobranci.

Prišli so skupaj in pripovedovali, kaj so med borbo doživeli. Poveljnik je hodil po vasi s svojim spremljevalcem v najhujšem dežju in temi, da se ni nikamor videlo. Šla sta mimo Grbčeve hiše, v kateri so komunisti ropali, pa nista nič opazila. Šla sta proti gozdu, se vsedla, kar prileti mina in se razleti kakih 15 korakov pred njima. „Nekaj časa sva kar molčala,“ je rekel.

Poročnik je moral braniti, da niso komunisti udrli po dolini. Sam je povedal takole: „Užigal sem z brzo-strelko in kadil. Gotovo sem jih pokadil 40.“ Položaj je pa le obdržal.

Samó pri švajngartlnu nad Grbecem so vdrl v vas. Pri Grbcu so vzeli iz hleva švigljevo kobiló iz Bresta in Grbčeve in še nekaj drugega blaga. Drugod niso imeli časa ropati.

Protí jutru je zopet prišel na pomoč šolski bataljon iz Ljubljane. Ker ni imel kaj posla, se je takoj obrnil.

Okrog osmih so pa ljudje s skrbjo govorili, da se komunisti zbirajo za žico na Pungertu. Gibali so se res tam, a le zato, da so spravili svoje mrliče. Po krvavih sledéh soditi jih je moralo biti precej.

Bolj žalostnega praznika sv. Rešnjega Telesa v svojem življenju nisem obhajal. Že vreme je bilo de-

ževno, posledica prestanega strahu, mrtvi domobranci, cerkev je bila pri obakratnem opraviilu prazna. Tudi če bi bilo lepo vreme, bi o procesiji ne bilo govora. To so komunisti tudi hoteli doseči.

Na Igu gredo namreč žene in dekleta za procesijo s svečami. Po procesiji jih darujejo cerkvi. Že preje sem slišal, da komunisti pravijo: „Letos homo šli pa mi za procesijo za žico.“ Po sledovih se je videlo, da so imeli drugačno procesijo v načrtu.

Po žitu se je videla steza, ki je peljala iz Palmetove gorice pa do Ljubljanske ceste. Ker je bila deževna noč, se je steza bolje poznala. Bila je zelo izhojena, znamenje, da je večje število ljudi hodilo po njej. Iz tega sledu se je videl načrt komunistov.

Računali so na dvojce. Ali posadka ne bi mogla zdržati, ali pa bo prišla pomoč iz Ljubljane. Za oba slučaja so napravili za cesto proti Ljubljani zasedo. Če se bo posadka umaknila, se bo morala umakniti proti Ljubljani in bo tako nam padla v roke. Če bo pomoč prišla iz Ljubljane, bo tudi ta prišla pred naše puške. Z eno zasedo bi torej lahko uničili dve četi. Domobranci so zdržali, pomoči ni bilo treba in tako so prekrizali načrte komunistom.

Vse štiri mrtve domobrance smo pokopali na izanskem pokopališču. Pogrebe smo napravili vedno kolikor mogoče slovesno. Dolžnost pokopavati je imel kurat Čemažar iz škofljice, udeležili smo se pa vedno vsi duhovniki. Malo tako jedrnatih nagrobnih govorov sem slišal, kakor so bili govorjeni ob teh prilikah. Domobranci iz št. Vida so pozneje prepeljali domov.

Procesija smo potem mislili imeti v nedeljo. Tudi to so hoteli prepričati, zato so v soboto ponoči zopet napadli. Isti način, kakor v četrtek, samo ne tako hudo. Poveljnik se je izrazil o tem napadu zelo nizkotno. Ko sem ga vprašal, kakšen je položaj, je rabil nemški izraz: „Gruenzeug.“ To noč pa ni bilo nobene žrtve, tudi ropali niso nikjer. Procesijo so nam pa le prepričali. Opravili smo kar v cerkvi.

S tem napadom so bili hudi napadi na postojanko končani. Miru pa pravzaprav nikoli ni bilo. Vsako noč smo v strahu pričakovali, kaj bo. Kadar so prerezali telefonsko napeljavo in prekinili električni tok, takrat smo rekli: Nocoj bo pa spet nekaj.

Navadno je tudi vsako noč malo pokalo. Včasih se je kakšen komunist približal, včasih so pa domobranci streljali sami, da so se dramili. Če je bilo do ene ponoči mir, smo rekli: No sedaj bomo pa par ur lahko spali.

V župnišču je bilo še posebno nemirno zaradi poveljstva. Pri vojakih gre vse življenje ponoči. Zvečer so prihajali in odhajali naredniki po povelja. Ropotali so s težkimi čevlji po stopnicah, prehajali iz sobe v sobo. Vmes je pa navadno brnel telefon. Do polnoči ni bilo nikoli miru. Skoro smo se odvadili spati. Tudi kar dolgčas nam je že postalo, če je bila noč mirna.

Koncem meseca junija, je prišel v četo signalist Perne Anton, lazaristovski bogoslovec. Bil je velikan po postavi, pa tudi velikan po dušnih vrlinah. Ta je vpeljal v domobransko četo versko življenje. Pa bolj z zgledom kakor z besedo. Bil je velik častilec sv. Rešnjega Tele-

sa. Marsikateri uro je preklečal tuli zvečer pred tabernakljem. Nikdar ni opustil sv. obhajila, če je moral zjutraj zgodaj na vojaški pohoč, je prisil, da sem ga tudi ob štirih zjutraj obhajal. Ta je prevzel duhovno vodstvo čete. Pripravil je lomibrance, da so pridno molili rožni venec, posebno pa, da so obhajali prve petke in prve sobote. Posebno lepo je vpeljal potem, ko je bila četa zamenjana in so prišli skoro sami Dobropoljci. Gotovo jih je bilo tri četrte vask prvi petek pri sv. obhajilu. Bog ve, koliko jih je zaradi tega deležnih obljube, ki jo je Jezus sam zagotovil onim, ki to pobožnost opravljajo. Morda tudi sam sebi?

Veliko razburjenje je vladalo na Igu enajstega, dvanajstega in trinajstega julija. Posadka se je odpravljala proč. Nemirni smo bili in skrbelo nas je, če bomo ostali brez varstva.

Ljudje so se namreč komunistov silno bali, ker so jim vedno grozili, če tudi niso imeli oblasti v rokah. Pretili so, da bodo izropali, požgali, da se bodo maščevali, ko pridejo do oblasti. Tako so plašili ljudi, da niso vedeli, kam naj se obrnejo. Ko so pa nasprotnike dobili v svoje roke, so nad njimi svoje grožnje tudi izpolnili. Kdor se je nizkotno izrazil o njih, ta je kmalu čutil njihovo pest. Najprtj so ga odpeljali na Golo. Tam so ba obsodili. Navadno najprej na denarno kazen, ki jo je bilo treba tudi dejansko plačati, potem pa še na zapor, ali pa so ga odpeljali kam v Belo Krajino (Krogar, Paznarca). S strahovanjem in grožnjami so toliko dosegli, da se jim ljudje niso upali z vso odločnostjo postaviti po robu.

(Konec prihodnjič)

Pomlad 1945

Bilo je ravro pred Veliko nočjo leta 1945. Na mojem domu sta se oglasila dva domobranca in vprašala zame z namenom, da bi tudi jaz pristopil k protikomunistični skupini, ki je imela tedaj svojo večjo postojanko v dve uri oddaljenem trgu Ajdovščini. Tega izrednega obiska sem se kar nekam razveselil, ker mi je bilo že odveč stalnega skrivanja pred rdečimi tovariši, ki so imeli tedaj glavne prehode mimo mojega doma v bližnji Nanos. Ker so starši želeli, da bi ostal za velikonočne praznike doma, sta oba domobranca k temu rada privolila proti zagotovitvi, da se takoj po praznikih prijavim na Colu. Tako je tudi bilo. Od doma sem se težko poslovil, bilo je lepo sončno jutro velikonočnega ponedeljka. Mama mi je dala s seboj nekaj velikonočnega žegna, obenem pa tudi toplo željo, da se še kdaj srečno povrnem. Niti malo nisem pomislil, da je že tako blizu konec strahovite vojne. Stopal sem med domačimi njivami, ki sem jih neizmerno rad imel, vsepovsod se je opazalo prebujenje pomladi. Ob glavni cesti sem pričakal še dva moja prijatelja in Višenj, ki sta tudi imela naročilo, da se prijavita. Ko smo prispeli na Col, ras je tam že čakal vojak-domobranec, ki je bil odrejen zato, da ras pospremi v Ajdovščino. Tako smo postali vojniki. Mož, ki nam je podelil vojaške potrebščine, mi je ob koncu dal dolgo francosko puško z besedami: „Ta bo ravno prava zate in upam, da ne boš imel preveč težav, ko jo boš nosil.“ Odšel sem v četno pisarno, kjer sem uredil vse formalnosti. Dobil sem vojaško krjižico ter potrebna navodila, ki so se nanašala na novo vojaško življenje. Po nekaj dneh sem že šel na stražo in sicer na skrajni rob predzadnjih hiš trga ob cesti, ki pelje na strmo pobočje Cola. Bila je zgodnja pomlad, kljub temu pa je burja še vedro z vso ostrino pritiskala proti zeleni Vipavski dolini. Dolge so bile tiste ure na straži, posebno še v nočni izmeni, kjer sem stalno bil pripravljen, da me posetijo rdeči tovariši. Ura je počasi bila v šturskem zvoniku, neizmerno počasi, verdar sem pa le vsakokrat srečno dočakal zamenjo.

Vsak dan redno smo odhajali na vaje v strmo območje Lokavca. Jaz sem bil dodeljen k 11. udarni četi, ki ji je takrat poveljeval nadporočnik Janežič. Tu sem spoznal veliko fantov, ki so po lastnih skušnjah spoznali spletke in zločinsko delovanje komunizma. Vse te skušnje so jim utrdile odpor ter jim bile jasno zagotovilo, da stopajo po pravilni poti. Nikjer nisem opazil, da bi ti naši fantje imeli kaj simpatij do Nemcev; vse je kazalo, da nas je sem postavila le kruta sila vojne igre in da je to le neka začasna rešitev. Tudi jaz sem se pripravljal, da bi doprinesel svoje, vendar so me pa dogodki prehiteli. Mesec april se je že nagibal h koncu. Odrejen sem bil, da grem v patroljo, ki raj bi nesla važno sporočilo manjši postojanki, ki je bila nastanjena na Otlici. Šli smo okoli polnoči kar naravnost čez strme grabne, da bi tako čim prej dosegli cilj. Pot je bila zelo naporna,

vendar smo pa le po nekako dveurni hoji dosegli vrh ter opravili dano nalogo. Nazaj smo se vrnili že pred jutrom. Računali smo, da se bomo še lahko malo odpočili, tedaj so se pa oglasili nekje na vrhu streljajne strojnice. Lahko smo to ugotovili, da je to na Otlci, odkoder smo se ravnokar vrnili. Od fantov, ki se jim je posrečilo prebiti se iz obroča, smo zvedeli, da so doživeli nenadni napad, ki sta ga izvedli* zloglasni 30. in 31. divizija. Fantje so bili popolnoma obkoljeni, vendar se jim je po junaškem pritisku na rdeče napadalce posrečilo prebiti obroč. Tu je padlo okoli 30 domobrancev. Že dva dni po tem napadu se je vrnil k nam mladi fant, bil je preoblečen v neko raztrgano pastirsko obleko, vsepovsod se ga je še držala slama. Pravil je, da se mu je posrečilo skriti se v neki samotni listnik ter je tako srečno dočakal trenutek za pobeg.

Bližali so se zadnji dnevi meseca aprila in nekaj izredno težkega je viselo v zraku... Partizanske brigade, ki so bile povsod razbite in raztepane, so se ob bližanju Rdeče armade pričele prebujati kakor gobe po dežju. Nemci so se umikali. V naši četi je bilo izdano povelje, da se vsa odvišna municija, ki smo jo imeli, nemudoma zakrije ali uniči. Tedaj je že nekaj fantov pobegnilo, med njimi je bil tudi moj prijatelj Ludvik.

Ravno tiste dni je močno deževalo. Prišlo je povelje, da s silo razorožimo Nemce, ki so se tedaj od vsepovsod umikali. Okoli poldneva so prišli k meni mama in dve sestri — v naglici sem našel nekaj časa, da sem se pogovoril z njimi ter se poslovil. Ljudje so vsepovsod govorili, da se v nekaj dneh povrne kralj Peter s svojo vojsko, tako sem tudi jaz nekaj takega poskušal verjeti... Trdno sem upal, da bo ob tem zaključku vojne izbrisana s sveta vsa krivica ter da bodo za vse ljudi „dobre volje“ nastopili novi, mirni in srečnejši časi.

Bil sem takrat star komaj dobrih 17 let; tako sem si tudi sam tiho ponavljal: Kralju Petru gremo nasproti... Ob takih mislih mi ni bilo nič težko dejstvo, da bom moral nositi železni zaboj municije za „šarca“, bombe in še dolgo francosko puško, ki je tehtala za dobro „klastersko poleno“. V trgu je bilo tisti dan vse živo, veliko voznikov je bilo mobiliziranih za prevoz naše prtljage, predvsem pa živil in sanitetne potrebščine. Cesta, ki pelje na Gorico, je bila tiste dni polna vojske, bili so tudi srbski četniki in dobrovoljci ter nešteta množica civilnih ljudi, ki so si rajši izbrali begunsko pot, kakor da bi praznovali s komunisti lažno svobodo. Postrojena na ajdovskem kolodvoru se je končno tudi naša četa premaknila. Od vsepovsod so nas dobri naši ljudje pozdravljali ter nam želeli srečno pot: „Z Bogom, fantje!“ V vetru je zaplapolala čista slovenska zastava, ko smo krenili v korak. Pred Črničami smo bili deležni prvega napada iz zraka, umaknili smo se s ceste na polje, tako sem nekaj časa ležal v blatni njivi. Kmalu pa smo spet nadaljevali pot in dež je speral zemljo iz obleke.

* Emil Savelli, Tabor šte. 5/6, 1965.

Pri Šempetru nas je pričakalo nekaj slovenskih deklet, ki so nam nudile nekaj okrepčila. V njihovih očeh je bila tudi topla želja za srečno pot in vrnitev. Pri Gorici se je začelo prvo obstreljevanje. Vse je kazalo, da so nam partizani že čisto za petami. Njim so se pridružili še razni italijanski tovariši v želji, da bi tudi oni pokazali nekaj svojega junaštva. Most preko Soče smo srečno prelezli, čeprav so krogle neusmiljeno sekale v železno ograjo, ob kateri sem se plazil preko. Takoj, ko smo prišli na drugo stran, so raši most razstrelili. Pot smo nadaljevali prav do Krmina. šele tedaj je bil dan nalog za počitek. S skupino fantov sem zlezal na neko štalo, kjer smo polegli po slami. Noge so nam bile popolnoma zatekle od dolge neprestane hoje in prav malo kože je bilo še brez žuljev. Z veseljem smo polegli. Po polurnem oddihu pa smo že imeli vzbuno. Hitro smo iskali stvari ter se z vso brzino pripravljali v stroj. Jaz čevljev nisem mogel več spraviti ra noge, tako sem se kar bos postavil v vrsto. Govorilo se je, da se skoraj srečamo z Angleži; med tem je padla komanda v strelce in ker sem bil zadnji v vrsti, sem tako moral hoditi cel kilometer daleč, kjer sem se zvrnil v rosno mlado deteljo. Tako napeto sem pričakoval, kako neki se bo vse razvijalo, da sem čisto pozabil na bolečine... Čez nekaj časa se je tam daleč nekje na cesti posvetila zelena raketa, fantje poleg mere so se pričeli dvigati; tudi jaz sem stopil nazaj v vrsto, pa bi res najraje kar v tisti detelji obležal, ker se mi je zdelo, da mi je dobršen del bolečin izvlekla iz nog. Šli smo nazaj proti cesti, kjer smo že ugledali prve angleške oklopne vozove in kakor je bilo videti, so bile tudi urejene prve formalnosti zavoljo naše nadaljnje usode.*

Drugi dan smo nadaljevali pot proti Palmanovi. Ob poti so ležali celi kupi razbitih pušk in drugega orožja, kar je jasno pričalo, da je vojne konec. Vse je kazalo, da tega orodja ne bomo več rabili... Pri Gradiški smo se povzpeli na bližnji hrib, kjer smo zvedeli, da se premika proti ram skupina italijanskih partizanov. Nekaj strelov je zadostovalo in pot se nam je na široko odprla prav tja do Palmanove, kjer smo ustanovili nekako začasno taborišče. Vsemogoče vrste ljudi so mrgolele naokrog, tako so bili med nami tudi duhovniki in veliko civilnih ljudi. Ker je bilo veliko živine, tudi mesa nismo nič pogrešali. Okrog nas so se pritihotapili italijanski komunisti, ki so z vso spretnostjo prodajali zastrupljen kruh — vendar se jim pa zločinske nakane niso posrečile. Kolikor je meni zrano, je bilo le nekaj resnih obolenj.

(Bo še)

* Primerjati z: „Dnevnik Primorskega domobranca“, Vestnik XVI., junij 1965.

Pustimo heroje komunistom!

Krvoločni partizanski klavci so dobili za svoja zverstva označbo in naslov „heroja“. S tem je ta grška beseda, ki pomeni v slovenščini junaka, izgubila svoj prvotni pomen in postala navadna psovka in označba pokvarjenega in krvoločnega človeka. Saj je znano, kako se danes doma ljudje ogibljejo uradnih „herojev“. Če pride tak človek v gostilno, se ta na mah izprazni. S „heroji“ noče nihče imeti opravka, vse se jih ogiblje. To ti pokvarjenci dobro čutijo, zato so zaprjeni samotarji. Mnogi so se vdali pijači, nekaj se jih nahaja v umobolnicah, nekaj pa jih je končalo s samomorem.

Zato se nam zdi zelo neprimerno in naravnost opičje poznavanje komunistov, ako nekaterim našim borcem nadevajo ime „heroj“. Mi imamo mnogo junakov in mučencev, mrtvih in živih. Vsem tem gre naša velika hvaležnost in spoštovanje. Toda „heroje“ pustimo komunistom!

DRUŠTVENO ŽIVLJENJE

Cleveland. Na obnem zboru 9. februarja so bili izvoljeni: predsednik Stane Vidmar, podpredsednik Slavko Šef, tajnik Tone Meglič, blagajnik France Tominc, referent za Vestnik Tone Nemeč, nadzorni odbor: Lojze Hribar in Nace Hren, prireditveni odbor: Franček Kolarič, Janez Rigler in Vinko Rožman.

TISKOVNI SKLAD VESTNIKA

Cleveland:

Hren Igrac	dolarjev	6,—
Prezelj Ivan	„	1,—
Jeglič Anton	„	1,—
Dolenc Jože	„	1,—
Sever Janez	„	6,—
Oblak Tone	„	2,—
Tominc Jože	„	1,—
Tominc Matevž	„	1,—
Tominc Viktor	„	1,—
Šega France	„	5,—
Kamiñ Franc	„	1,—
Bajc Lojze	„	1,—

Lavriša Tone	„	1,—
Sršen Miha	„	1,—
Marolt Štefarc	„	1,—
Ovsenik Janez	„	1,—
Oblak Tone	„	2,—
Člani na obnem zboru	„	7,—
Kremžar Henrik	„	1,—
Hribar Lojze	„	5,—
Skupno dolarjev		46,—

Toronto:

Kranjc Jakob	„	10,—
Mausar Otmar	„	5,—
Skupno dolarjev		15,—

Hvala lepa!

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión No. 6830

Propiedad Intelectual
No. 923973 — 14-2-1967
Ramón Falcón 4154, Bs. As.